

A6 MARAN ATA! (1. Kor. 16:22) Herramme on tullut!

(päivitelty 8.10.2023)

A ARAMEA <https://gen.fi/a.html>

A6 SANAN SELITYS <https://gen.fi/a6.html>

A6 Maran ata! (1. Kor. 16:22) Herramme on tullut!

<https://gen.fi/a6-maran-ata.html>

SISÄLLYSLUETTELO

- 0. Tallenne ja dokumentteja
- 1. Maran ata kreikankielisessä Uudessa testamentissa
- 2. Maran ja ata Peshittassa ja muussa arameassa
 - 2.1 Mare, Herra
 - 2.2 Ata, tulla

0. TALLENNE JA DOKUMENTTEJA

Aramean aarre 3, Maran ata! (1. Kor. 16:22) Herramme on tullut! 8.10.2023 (0.38)

Tallenne <https://gen.adobeconnect.com/pvrbd69bwjzi/>

Youtube-video https://youtu.be/zO4_QkVXFEG

A6 Maran ata! (1. Kor. 16:22) Herramme on tullut!

<https://gen.fi/a6-maran-ata.html>

H Heprea, sivukartta

<https://gen.fi/h-sivukartta.html>

A ARAMEA <https://gen.fi/a.html>

K Kreikka (sivukartta)

<https://gen.fi/k.html>

Apostoliset isät. Suom. Heikki Koskenniemi. 2. uudistettu painos.

Suomalainen Teologinen kirjallisuusseura 1989

Bible Society in Israel (Tanach ja nykyheprealainen UT) (BSI)

<https://haktuvim.co.il/en/study/Gen.1>

Etymonline (Online Etymology Dictionary)

<https://www.etymonline.com/>

Delitzsch, Franz: Hebrew New Testament. Revised Negev Version, based on the 8th edition 1885. Streams in the Negev 2002

<http://delitz.fr/doc/NT.pdf>

Habrit Hachadasha. Bible Society in Israel 1976

Jennings, William: Lexicon to the Syriac New Testament.

Clarendon Press 1926 / LWM Publications 2011

Klein, Ernest: A Comprehensive Etymological Dictionary

of the Hebrew Language. Macmillan 1987 (Klein)

https://www.sefaria.org/Klein_Dictionary?lang=bi

Liljeqvist, Matti: Vanhan testamentin heprean ja aramean sanakirja.

Finn Lectura 2010 (MLH)

New Covenant Aramaic Peshitta Text with Hebrew Translation.

The Bible Society in Israel 1986/2005 (BSI)

New Testament in the Original Greek by Ivan Panin.

Book Society of Canada 1934 (kopioi selaimesi alla olevan linkin osoite)

<https://www.scribd.com/document/644433/Ivan-Panin-The-New-Testament-in-the-Original-Greek>

uusi painos: Numeric Greek New Testament. Ed. Mark Vedder 2017/2019

Sokoloff, Michael: A Dictionary of Jewish Babylonian Aramaic

of the Talmudic and Geonic Periods. Bar-Ilan University Press 2002

Sokoloff, Michael: A Dictionary of Jewish Palestinian Aramaic of the Byzantine

Period. 3rd Revised and Expanded Ed. Bar-Ilan University Press 2017

1. MARAN ATA KREIKANKIELISESSÄ UUDESSA TESTAMENTISSA

22 εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον, ἤτω ἀνάθεμα. Μαράν ἀθά.
(1Kor16_22K)

ei tis uu filei ton Kyyrion, eetoo anathema. Maran ata.

22 Jos joku ei pidä Herraa rakkaana, hän olkoon kirottu! Maran ata!
(1Kor16_22)

- UKR: Maranata!

φιλέω fileoo (25x) rakastaa (ystävää), pitää rakkaana,
asettaa etusijalle, pyrkii johonkin, tehdä mielellään,
"ystävärakastaa, suudella ystävää"

- φίλος filios adj. 28x arvostettu, rakas, ystävällinen,
subst. ystävä

- > φίλημα fileema ntr. 7x suudelma, "ystäväsuudelma"

ἀνάθεμα anathema (6x) kirottu, Jumalalle luovutettu ja ihmisten
käytöstä erotettu, tuhon omaksi vihitty,
"ylös (Jumalan eteen) asetettu"

- ἀνατίθημι anathemeemi < pref. ἀνά ana "ylös",
τίθημι titheemi "asettaa"

Kreikankieliseen Uuteen testamenttiin tallennettu arameankielinen huudahdus oli alun perin kirjoitettu suoraan yhteen (MAPANAΘA) ilman sanaväliä, kuten kaikki muutkin tekstit. Kun tekstiin keskiajalla lisättiin sanavälit, niin käsikirjoituksiin tuli erilaisia lukuvaihtoehtoja: Maranatha, Maran atha, Marana tha (Maranata, Maran ata, Marana ta). Ivan Paninin numeerisessa tekstilaitoksessa (v. 1934) sanat on jaettu "Maran atha".

Tämä Maranata-huudahdus oli niin merkittävä ja tärkeä osa ehtoollisen viettämistä, että se jäi elämään sellaisenaan arameankielisenä myös kreikankielisiin seurakuntiin. Samoinhan esim. meillä suomenkielisillä on

jumalanpalveluksessa hepreankielisiä huudahduksia ja sanoja: Halleluja!
Hoosianna! ja aamen.

Aramean kieltä puhuvat alkukristityt käyttivät tätä Maran ata -huudahdusta ehtoollisliturgiaan kuuluvan rukouksen osana. Joitakin vuosikymmeniä Jeesuksen ajan jälkeen kirjoitetussa Apostolisiin isiin kuuluvassa kreikankielisessä Kahdentoista apostolin opetuksessa (Didakhee) sanotaan:

"Tulkoon armo ja kadotkoon tämä maailma. Hoosianna Daavidin huoneelle! Jos joku on pyhä, hän tulkoon. Jos joku ei ole, tehkään parannuksen. Maranata! Aamen." (Did. 6:10)

Paavalin Ensimmäisen korinttolaiskirjeen jae, jossa Maran ata -huudahdus esiintyy, liittyy Didakheen tavoin nimenomaan rajanvetoon Jeesuksen omien ja toisaalta ulkopuolisten välille: "Jos joku ei pidä Herraa rakkaana, hän olkoon kirottu! Maran ata!" (1Kor16_22)

Varhaisen kristillisen seurakunnan keskellä pidettiin tarkka raja siinä, kuka saattoi osallistua Herran pyhälle ehtoolliselle. Kastamattomat eivät tietenkään voineet sille osallistua. Julkisyntiset, jotka eivät halunneet tehdä parannusta, esim. haureellisessa avioliiton ulkopuolisessa suhteessa elävät tai avoimesti harhaoppeja kannattavat, suljettiin pois ehtoollispöydästä. Ehtoollisliturgian aikana diakonit valvoivat jumalanpalvelushuoneen ovia, niin että kukaan ulkopuolinen ei päässyt kirkkosaliin.

Latinankielinen messu-sana on peräisin juuri tästä tilanteesta: sanajumalanpalveluksen jälkeen seurakunnan keskeltä lähetettiin ehtoollisen vieton alkaessa pois ehtoollisyhteyteen kuulumattomat: "Ite, missa est." "Menkää, on lähetetty (lähettäminen)." Suomen messu-sana johtuu tässä käytetystä latinan missa-sanasta.

11 Vaan minä kirjoitin teille, että jos joku, jota kutsutaan veljeksi, on huorintekijä tai ahne tai epäjumalanpalvelija tai pilkkaaja tai juomari tai anastaja, te ette seurustelisi ettekä söisikään semmoisen kanssa. (1Kor05_11)

Tämä Paavalin mainitsema syöminen tarkoittaa erityisesti sakramentaalista syömistä eli yhteiselle ehtoolliselle osallistumista.

Arameankielinen huudahdus Maranata! voidaan jakaa kahdella eri tavalla:

Maran ata! Herramme on tullut! (perfekti)

Maran (n)a ta! Oi Herramme, tule! (imperatiivi)

Näistä jälkimmäinen (imperatiivi) on kielellisesti selvästi hankalampi ja monimutkaisempi rakenne, jopa vähän keinotekoisena tuntuinen. Sen sijaan ensimmäinen perfektimuoto on kielellisesti selvä ja ymmärrettävä.

Klassisen VT:n aramean mukaan olisi vielä kolmaskin vaihtoehto: Marana ta! Herramme, tule! (imperatiivi) Tämän sinänsä selvän rakenteen ongelma on se, että Jeesuksen aikoihin tultaessa ei puhuttu enää klassista arameaa. Luvatussa maassa Babylonian pakkosiirtolaisuudesta palanneiden juutalaisten keskuudessa arameaan oli syntynyt uusi murre: läntinen juutalaisaramea. Tässä Jeesuksen äidinkielessä Herramme-sana oli muuttunut klassisesta Marana-muodosta lyhyempään Maran-muotoon.

Kun ottaa huomioon myös sen tänä päivänä useimpia juutalaisia ja toisaalta kristittyjä erottavan seikan, että yhdet vasta odottavat messiaasta ja toiset tunnustavat Messiaan (Jeesuksen) jo tulleen, niin allekirjoittanut kannattaa myös teologian perusteella vahvasti perfektiiä: Herramme on tullut!

Varhainen seurakunta kokoontui paimenten (kaitsijoiden, vanhinten, profeettojen, opettajien, johtajien) johdolla ehtoollisjumalanpalvelukseen eli liturgiaan (Apt13_02) kuulemaan Jumalan sanaa, tunnustamaan synnit ja kuulemaan synninpäästön, rukoilemaan, ylistämään ja erityisesti nauttimaan Herramme asettamaa Uuden liiton pappien pyhää temppeliateriaa.

Tässä yhteydessä oli luonnollista, että julistettiin Messiaan tulleen: Hän on jo nyt täällä meidän keskellämme armonvälineittensä ja helluntaina vuodattamansa Pyhän Henkensä kautta. Papillisessa temppeliateriassa saatiin syödä itse Jumalan Karitsa: "Tämä on minun ruumiini – tämä on Uusi liitto (hepr. b^erit eli ateriyhteys) minun veressäni."

Ja koska Herramme on tullut, niin silloin on tullut myös tuomio kaikelle synnille ja saastaisuudelle.

17 Sillä aika on tuomion alkaa Jumalan huoneesta. Mutta jos se alkaa ensiksi meistä, niin mikä on niiden loppu, jotka eivät ole Jumalan evankeliumille kuuliaiset? (1Piet04_17)

Se, joka pitää Herraa Jeesusta rakkaana, ei joudu kadotukseen. Hänen osaltaan tuomio on jo kärsitty Golgatan keskimmaisella ristillä. Siellä tuomittiin, rangaistiin ja kärsittiin niin minun, sinun kuin koko maailman synnit. Uskothan sen? Jos uskot, niin silloin Jeesus on sinulle rakas, ja häneen kastettuna sinua odottaa taivas ja uusi paratiisi.

Ilmestyskirjassa ovat myös rukouspyynnöt Herralle: "Tule!" ja "Tule, Herra Jeesus!" (Ilm22_17, Ilm22_20). Näiden kohtien perusteella moni on ajatellut, että Maranata-huudahdus olisi ensisijaisesti rukouspyyntö: Tule, Herramme!

17 Henki ja morsian sanovat: "Tule!" Joka kuulee, sanokoon: "Tule!" Joka janoaa, tulkoon. Joka tahtoo, ottakoon elämän vettä lahjaksi.

18 Minä todistan jokaiselle, joka tämän kirjan profetian sanat kuulee: Jos joku panee niihin jotakin lisää, niin Jumala on paneva hänen päällensä ne vitsaukset, jotka ovat kirjoitetut tähän kirjaan.

19 Jos joku ottaa pois jotakin tämän profetian kirjan sanoista, niin Jumala on ottava pois sen osan, mikä hänellä on elämän puuhun ja pyhään kaupunkiin, joista tässä kirjassa on kirjoitettu.

20 Hän, joka näitä todistaa, sanoo: "Kyllä, minä tulen pian."

Aamen, tule, Herra Jeesus!

21 Herran Jeesuksen armo/suosio olkoon pyhien kanssa.

(Ilm. 22:17–21, Ilm22_21_JMR, Ilm22)

Yhteenveto: Historiallisessa kontekstissaan "Maranata" tarkoittaa "Herramme on tullut! Maran ata!" Samalla siihen on kuitenkin myös kätkeytynyt rukoushuokaus liittyen Herramme toiseen tulemiseen: "Tule, Herramme! Marana ta!"

2. MARAN ATA PESHITTASSA JA MUUSSA ARAMEASSA

Syyriankielisen Peshittan mukaan kohta kuuluu (heprean kirjaimistolla, vokalisoitu syyrian mukaisesti):

מָרַן אֶתָּא

Maran eta! Herramme on tullut! (perfekti)

Delitzschin mishnan hepreaksi kääntämässä UT:ssa tämä arameankielinen kohta kuuluu samoin perfektisenä.

מָרַן אֶתָּא

Maran ata. Herramme on tullut! (perfekti)

Moderni UT:n käännös (BSI 1995) tulkitsee kohdan (vanhan aramean mukaisesti kirjoitettuna) rukoushuokaukseksi:

מָרַנָּא תָּא!

Marana ta! Herramme, tule! (imperfekti)

Vanhempi BSI-käännös (1976) antaa corpus- eli päätekstinä saman, mutta alaviitteessä on myös vaihtoehtoinen perfektikäännös.

2.1 MARE, HERRA

Syyriankielisen sanan (syyr.) jälkeen suluisa oleva luku sivunumeroineen viittaa William Jenningsin sanakirjaan. Syyriankielisiin sanoihin on lisätty VT:n aramean käytännön mukaisesti shva-merkit.

ἄνθρωπος anthroopos (551x) ihminen, mies, aviomies; joku

- (?) ἀνήρ ἀνδρ- aneer andr- 216x mies, ihminen, (?) ὤψ oops 0x, LXX 0x silmä, kasvot, "mieheltä/ihmiseltä näyttävä"
 < PIE *ner- (2) "mies; voimakas, elinvoimainen" < (?) aram. מָרָא mare "herra, isäntä, hallitsija; "(Jumalaa vastaan) kapinoiva (?)"
 < (??) hepr. מרה mara BH kapinoida

syyr. מָרָא mare mask (1426, s. 130) herra, Herra, isäntä, päällikkö, hallitsija,

käskijä, lord, Lord, master, chief, sovereign, ruler, hepr. אָדוֹן adon

syyr. מָרָן maran yks. + suff. mon. 1. c. Herramme, Our Lord,

hepr. אֲדוֹנָיו Adoneinu

aram. מָרְתָא Marta henk. fem. määr. Martta, "talon valtiatar, emäntä"

BA מָרָא mare mask. (4x, Dan02_47, Dan04_16, Dan04_21, Dan05_23)

herra, Herra, lord, Lord, hepr. אָדוֹן adon

JPA מָר mar / מָרִי marei

JBA מָרְיָא marja mask. isäntä, herra, Herra, omistaja,
 master, lord, Lord, owner, possessor

מַרְיִ / מַאֲרִיִּי marei st. constr.

NH מַרְ / מַרְ mar mask. herra, **mister, sir, mr.**, hepr. אָדוֹן adon

מָרָה mara fem. rouva, **madam, mrs.**, hepr. גְּבֵרֶת g^everet

2.2 ATA, TULLA

syyr. √אתא ata v. (0208, s. 31) pe. אָתָא eta tulla, saapua,
to come, to arrive, to reach

hepr. √בוא bo / √אתה ata (BH runollisissa teksteissä)

אָתָא eta pe. perf. yks. 3. mask. tuli, on tullut

תָא ta pe. imperat. yks. 2. mask. tule

BA √אתה / אתא ata v. (16x) pe. אָתָא / אָתָא ata

pe. tulla, saapua, **to come, to arrive**, hepr. √בוא bo / √אתה ata

haf. tuoda, **to bring**, hepr. hif. הֵבִיא hevi

JBA √אתי

BH √אתה [אתא*] ata (v. 21x, vain runollisissa teksteissä)

pa. tulla, saapua, **to come, to arrive**, hepr. √בוא bo

Jer03_22 poikkeuksellinen taivutus tert. alef -verbien mukaisesti

אָתָנוּ = אָתָנוּ* atanu = אָתִינוּ atinu me tulimme

hif. tuoda, viedä, **to bring**, hepr. הֵבִיא hevi

NH √אתה / √אתא ata = √בוא bo